

Київський національний торговельно-економічний університет
Кафедра публічного управління та адміністрування

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

«КОМУНІКАТИВНА ПОЛІТИКА В ОРГАНАХ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ»

Студентки 5 курсу, 3 групи,
спеціальності 074 «Публічне
управління та адміністрування»
спеціалізації «Публічне
управління та адміністрування»

Андреєвої
Вікторії
Володимирівни

(підпис студента)

Науковий керівник
канд. екон. наук,
доцент

Лазебна
Ірина
Василівна

(підпис керівника)

Гарант освітньої програми
канд. екон. наук,
доцент

Головня Юлія
Ігорівна

(підпис гаранта)

Київ 2022

Київський національний торговельно-економічний університет

Факультет економіки, менеджменту та психології

Кафедра публічного управління та адміністрування

Освітній ступінь: бакалавр

Спеціальність: публічне управління та адміністрування

Спеціалізація: публічне управління та адміністрування

Затверджую

Зав. кафедри _____

«11» грудня 2021 р.

Завдання

на випускню кваліфікаційну роботу (проект)

студентові

Андрєва Вікторія Володимирівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема випускної кваліфікаційної роботи (проекту):
**«КОМУНІКАТИВНА ПОЛІТИКА В ОРГАНАХ ДЕРЖАВНОЇ
ВЛАДИ»**

Затверджена наказом ректора від «08» грудня 2021 р. № 4067

2. Строк здачі студентом закінченого роботи (проекту): 24.01.2022

3. Цільова установка та вихідні дані до роботи (проекту)

Мета роботи (проекту): теоретичне обґрунтування та надання практичних рекомендацій щодо шляхів підвищення рівня комунікативної політики в державному управлінні.

Об'єкт дослідження: процес комунікативної політики в органах державної влади

Предметом дослідження є теоретико-методичні та практичні основи комунікативної політики в органах державної влади.

4.Зміст випускної кваліфікаційної роботи (проекту) (перелік питань за кожним розділом):

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. КОМУНІКАТИВНА ПОЛІТИКА ТА КОМУНІКАТИВНА ВЗАЄМОДІЯ В ОРГАНАХ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ.

1.1. Комунікативна політика в системі державного управління.

1.2. Особливості комунікативної взаємодії в органах державної влади.

РОЗДІЛ 2. УДОСКОНАЛЕННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ ПОЛІТИКИ В ОРГАНАХ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

2.1. Застосування зарубіжного досвіду налагодження комунікативної політики в органах державної влади.

2.2. Шляхи підвищення рівня комунікативної політики в державному управлінні.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

5.Календарний план виконання роботи (проекту)

№ пор.	Назва етапів випускної кваліфікаційної роботи (проекту)	Строк виконання етапів роботи	
		за планом	фактично
1	2	3	4
1	Визначення напряму дослідження та затвердження теми випускної кваліфікаційної роботи	До 10.12.2021	10.12.2021
2	Складання плану та підготовка індивідуального завдання для виконання випускної кваліфікаційної роботи	До 20.12.2021	20.12.2021
3	Представлення на рецензування науковому керівнику рукопису першого розділу випускної кваліфікаційної роботи	До 10.01.2022	10.01.2022
4	Представлення на рецензування науковому керівнику рукопису другого розділу випускної кваліфікаційної роботи	До 20.01.2022	20.01.2022
5	Представлення закінченої випускної кваліфікаційної роботи на кафедру	До 21.01.2022	21.01.2022
6	Підготовка письмового відгуку на випускну кваліфікаційну роботу	До 22.01.2022	22.01.2022
7	Зовнішнє рецензування ВКР	До 22.01.2022	22.01.2022
8	Проведення попереднього захисту випускних кваліфікаційних робіт	21-23.01.2022	21-23.01.2022
10	Вирішення питання про допуск випускної кваліфікаційної роботи до захисту	До 25.01.2022	До 25.01.2022
11	Направлення випускної кваліфікаційної роботи із зовнішньою рецензією у ЕК для захисту	За графіком	За графіком

4. Дата видачі завдання «11» грудня 2021 р.

5. Науковий керівник випускної кваліфікаційної роботи (проєкту)

Лазебна І.В

*(прізвище, ініціали, підпис)*6. Гарант освітньої програми Головня Ю.І.*(прізвище, ініціали, підпис)*

7. Завдання прийняв до виконання студент Андреева В.В_____

(прізвище, ініціали, підпис)

10. Відгук наукового керівника випускної кваліфікаційної роботи (проєкту):

Випускна кваліфікаційна робота написана на актуальну тему. Досвід попередніх модернізацій співпраці органів державної влади і суспільства показує залежність даних процесів від комунікацій між основними суб'єктами політики. Демократична стратегія розвитку України підвищує значущість взаємодії влади і суспільства через інститути громадянського суспільства, які покликані забезпечити політичну комунікацію суб'єктів політики. Метою дослідження кваліфікаційної роботи є визначення в сучасному політичному розвитку України ролі зв'язків з громадськістю як інструменту взаємодії ОДВ з населенням. Реалізація поставленої мети передбачає вирішення наступних завдань: дослідити комунікативну політику в системі державного управління; виявити особливості комунікативної взаємодії в органах державної влади; розглянути застосування зарубіжного досвіду налагодження комунікативної політики в державному управлінні.

Випускна кваліфікаційна робота в цілому виконана відповідно до методичних рекомендацій та рекомендована до захисту із позитивною оцінкою.

Науковий керівник випускної кваліфікаційної роботи

Лазебна Ірина Василівна _____

(підпис, дата)

Відмітка про попередній захист Головня Юлія Ігорівна

(ПІБ, підпис, дата)

11. Висновок про випускну кваліфікаційну роботу (проєкт):

Випускна кваліфікаційна робота (проєкт) студента Андреева В.В

(прізвище, ініціали)

може бути допущена до захисту екзаменаційній комісії.

Гарант освітньої програми): Головня Юлія Ігорівна

(прізвище, ініціали, підпис)

Завідувач кафедри: Новікова Наталія Леонідівна

(підпис, прізвище, ініціали)

«25» січня 2022 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	Error! Bookmark not defined.
РОЗДІЛ 1. КОМУНІКАТИВНА ПОЛІТИКА ТА КОМУНІКАТИВНА ВЗАЄМОДІЯ В ОРГАНАХ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ.....	9
1.1. Комуникативна політика в системі державного управління.....	9
1.2. Особливості комуникативної взаємодії в органах державної влади.....	13
РОЗДІЛ 2. УДОСКОНАЛЕННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ ПОЛІТИКИ В ОРГАНАХ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ	21
2.1. Застосування зарубіжного досвіду налагодження комуникативної політики в органах державної влади	21
2.2. Шляхи підвищення рівня комуникативної політики в державному управлінні.....	25
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	35
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	39

ВСТУП

Актуальність теми. Досвід попередніх модернізацій співпраці органів державної влади і суспільства показує залежність даних процесів від комунікацій між основними суб'єктами політики. Демократична стратегія розвитку України підвищує значущість взаємодії влади і суспільства через інститути громадянського суспільства, які покликані забезпечити політичну комунікацію суб'єктів політики.

Органи державної влади України в порівнянні максимально наближені до середовища, де зріють громадянські ініціативи, акумулюються громадянські інтереси. У цій безпосередній близькості до органів державної влади (далі – ОДВ) мають можливість впливати на залучення громадян до участі в політиці та управлінні. Тому існуючий потенціал ОДВ для взаємодії з громадянами набуває політичного значення для інших рівнів влади, розвитку політичної системи в цілому.

Сьогодні ОДВ зацікавлені не тільки в інформаційній відкритості з питань своєї діяльності, а й у схваленні своїх дій з боку населення, в забезпеченні легітимності. Важливим є також те, що вибудовування відносин з громадськістю, заснованих на діалозі, це стає для органів місцевого самоврядування України визначальною умовою їх подальшого становлення як інституту громадянського суспільства.

Практика показує, що суб'єкти сучасної української політики, в тому числі і ОДВ, в своїй поведінці і мисленні демонструють недостатньо чітке розуміння технологічних можливостей комунікації в досягненні політичних цілей. У політичній науці не до кінця розкрита тема технолого-інформаційних можливості зв'язків з громадськістю щодо скорочення дистанції між суспільством і владою в умовах модернізації політичної системи. Таким чином, дослідження, присвячене визначенню ролі зв'язків з громадськістю у взаємодії органів місцевого самоврядування та громадян в сучасному політичному розвитку України, представляється значимим і в теоретичному, і в прикладному аспекті.

Ступінь наукової розробленості теми. Становлення теорії зв'язків з громадськістю тісно пов'язане з розробкою питань комунікації в цілому. Положення щодо політичної комунікації, відображені в класичних працях Ю. Хабермаса, Н. Вінера, М. Маклюєна, М. Лумана, К. П. Бурдье, К. Дойча, П.Лазарсфельда, Г. Лассуелла.

Однак, незважаючи на існування ряду робіт, присвячених окремим аспектам становлення і функціонування служб із зв'язків з громадськістю з ОДВ, в даний час немає спеціального, цілеспрямованого дослідження, присвяченого вивченню зв'язків з громадськістю як інструменту підвищення ролі ОДВ в сучасному політичному розвитку, розраховані не тільки на поточний момент, але і на подальшу перспективу.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування та надання практичних рекомендацій щодо шляхів підвищення рівня комунікативної політики в державному управлінні.

Реалізація поставленої мети передбачає вирішення наступних дослідницьких завдань:

- дослідити комунікативну політику в системі державного управління;
- виявити особливості комунікативної взаємодії в органах державної влади;
- розглянути застосування зарубіжного досвіду налагодження комунікативної політики в органах державної влади;
- визначити шляхи підвищення рівня комунікативної політики в державному управлінні.

Об'єктом дослідження є процес комунікативної політики в органах державної влади.

Предметом дослідження є теоретико-методичні та практичні основи комунікативної політики в органах державної влади.

Методологічна основа роботи. Теоретико-методологічна база дослідження обумовлена його об'єктом, предметом, характером поставлених завдань. Теоретичну основу роботи складають праці сучасних вітчизняних і зарубіжних

дослідників, присвячені проблемам місцевого самоврядування, політичної комунікації. У роботі ми використовували три базових методи: інституційний метод, історичний метод і метод порівняльного аналізу.

Інституційний метод використовується на протязі всієї роботи і дозволяє розглядати органи державної влади як інститут, який здійснює політичну діяльність, приймає політичні рішення і здійснює політичні дії. Історичний метод використовується при розгляді витоків зв'язків з громадськістю, і політичної природи місцевого самоврядування. Метод порівняльного аналізу застосовується при виділенні особливостей зв'язків з громадськістю органів місцевої влади, в порівнянні з органами державної влади, комерційними організаціями. Застосовувані в роботі соціологічні методи, зокрема метод спостереження, метод експертної оцінки, дозволили забезпечити вивчення громадської думки щодо діяльності ОДВ.

Практична цінність дослідження. Результати дослідження ролі зв'язків з громадськістю ОДВ як суб'єкта політичного розвитку в сучасній Україні, є певним приростом знання з означеної проблематики. Висновки, зроблені в ході роботи, можуть стати теоретичною основою для подальших досліджень з даної тематики.

Структура роботи. Дипломна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 35 сторінок, список використаних джерел містить 50 найменувань.

РОЗДІЛ 1

КОМУНІКАТИВНА ПОЛІТИКА ТА КОМУНІКАТИВНА ВЗАЄМОДІЯ В ОРГАНАХ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

1.1. Комунікативна політика в системі державного управління

Усвідомлення сучасних політичних реалій, без сумніву, підвищує конфліктний потенціал громадських настроїв, при цьому зростає політична іммобільність і абсентеїзм [10, с.66]. На наш погляд, для організації ефективної взаємодії державної влади і суспільства сама влада, щоб отримати зворотній зв'язок, повинна залучати суспільство в активне обговорення соціального реформування. Інформаційно-комунікативна взаємодія являє собою повний спектр формальних і неформальних зв'язків між політичними акторами, який наразі триває в цілях регулювання взаємовідносин, підтримки стабільності соціально-політичної системи, попередження і подолання кризових і конфліктних ситуацій.

Модернізація механізмів інформаційно-комунікативної взаємодії веде до виникнення інноваційних каналів комунікації, трансформації і безпосередньо комунікативних моделей [1, с.53]. Найбільш затребуваними стають діалогові моделі інформаційно-комунікативної взаємодії. Тільки наявність «смыслового контакту» дозволяє трактувати акт інформаційно-комунікативної взаємодії як успішний, в іншому випадку можна говорити лише про реалізацію псевдо- і квазікомунікацію [16, с.89].

Ефективне управління конфліктом між органами влади та структурами суспільства неможливе без вирішення або пом'якшення протиріч, що породили його. Інформаційно-комунікативна взаємодія органів влади і суспільства є невід'ємною умовою процесу врегулювання конфлікту. Основний управлінським завданням стає переведення соціально-негативних (деструктивних) конфліктів в соціально-позитивне русло (Рис.1.1).

Рис.1.1. Складові рівня деструкції конфлікту

Джерело: розроблено автором

По ряду напрямків відбувається поступове зростання соціальної напруженості, при цьому значних зрушень в плані зміни монологічних комунікативних практик, що використовуються владою не спостерігається. У той же час можна говорити про впевнене зростання громадянської активності населення по ряду напрямків: екологічна проблематика, етнічні відносини, соціально-економічні питання [20].

Наростання неформальної соціальної активності громадян, в тому числі протестної, експерти прогнозували ще в 2010 р. Однак з розвитком громадянських позицій населення інформація напевно стане затребуваною і ми отримаємо потік зворотного зв'язку [21]. За даними емпіричних досліджень, більш 70% фахівців ЗМІ отримують інформацію через неофіційні канали, що в більшості випадків говорить про ускладнення або навіть неможливості своєчасного отримання інформації через офіційні канали. В результаті населення «додумує» інформацію, що породжує недовіру громадян до органів державної влади [49, с.68].

Розвинена система політичного інформування громадян, безсумнівно, сприяє збільшенню капіталу громадської довіри, так необхідного для ефективного функціонування влади [4, с.10].

Важливим в ефективному і конструктивному вирішенні конфлікту

представляється часовий чинник. Найчастіше процес узгодження і озвучування позицій влади щодо ряду питань значно затягнутий через бюрократизації. При цьому, чим більш гострою для суспільства є проблематика, тим швидше наростає конфронтація і тим значніше конфліктний потенціал [8, с.32].

Питання про необхідність переходу від «діалогу глухих» і політики інформування до діалоговим комунікативним практик піднімається не вперше. Джерелом наукового вивчення явищ політичної комунікації в розвинених країнах стали дослідження пропаганди в період Першої світової війни [7; 14]. Виділення досліджень політичної комунікації в самостійний напрям було викликано демократизацією політичних процесів у світі, розвитком кібернетичної теорії, виникненням і зростанням ролі нових комунікаційних систем і технологій в цей період.

Політична комунікація відображає смисловий аспект взаємодії політичних акторів шляхом обміну інформацією в процесі боротьби за владу або її здійснення. Про ключову роль політичної комунікації в забезпеченні процесу взаємодії влади і суспільства, говорять і інші вітчизняні і зарубіжні дослідники [13, с.9].

Додатково виділяються і особливі комунікативні ситуації або дії, наприклад, вибори, референдуми та т. п. При цьому, по суті, відсутній спосіб формалізованої політичної комунікації, що передбачає суб'єкт-суб'єктне спілкування, в діалоговому режимі спирається на формальні, офіційні канали зв'язку. У ряді моделей політичної комунікації звертається увага на роль еліти, яка здійснює свою владу над іншою частиною суспільства безпосередньо, а через проміжні ланки – бюрократичний апарат і ЗМІ [17].

Звісно ж цілком обґрунтованими і необхідними є зміни існуючого співвідношення інформації і комунікації при взаємодії влади і суспільства в бік значного збільшення частки комунікативної складової. На жаль, на даний момент «політичні сигнали» від громадянського суспільства, які звучать все голосніше і здатні стимулювати розвиток діалогу, в результаті відсутності адекватного на них відповіді перетворюються у сплески агресії і деструктивні конфлікти [23, с.26].

Спираючись на аналіз літератури, можна зробити висновок, що загалом парадигма впливовості комунікацій у державному управлінні стосується чотирьох напрямків: сприйняття громадськістю, задоволення потреб; соціального захисту; забезпечення прав і свобод громадян (рис.1.2).

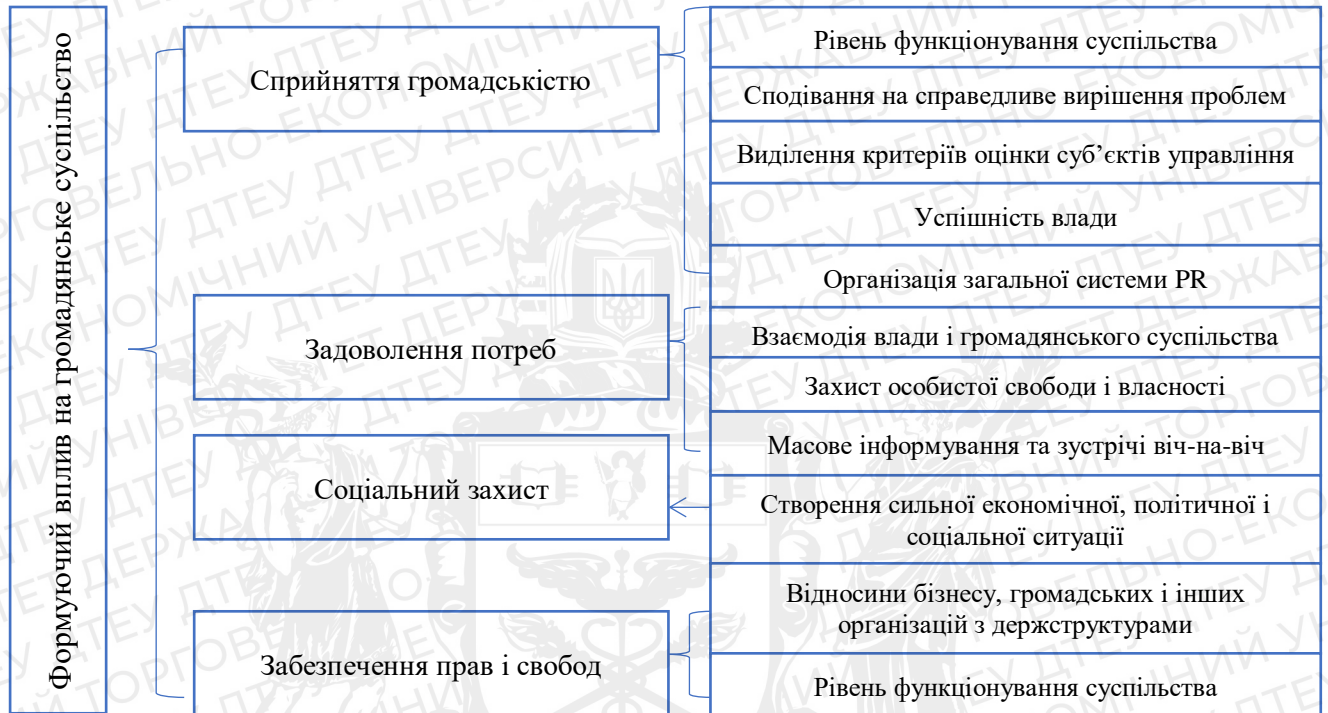

Рис. 1.2. Схема розуміння впливовості комунікацій у державному управлінні

Джерело: розроблено автором

Варіативність інформаційно-комунікативної взаємодії, в залежності від цільової орієнтації, можлива в широкому функціональному діапазоні від політичної соціалізації та оптимізації співпраці громадських сфер, до інформування і навіть маніпулювання громадянами. Розвиток, розширення і виникнення принципово нових каналів комунікації дозволяє реалізовувати всі нові комунікативні практики і представляє всі передумови до підвищення відкритості та прозорості владних структур [28, с.162].

Однак навіть нові схеми і механізми взаємодії загрожують переродитися в псевдо- і квазікомунікативні практики, при відсутності реального діалогу, а лише трансляції інформаційних повідомлень. В такому випадку комунікація перестає виконувати свою роль «механізму управління суспільством» і досягнення згоди стає досить віддаленою перспективою.

Отже, спираючись на аналіз літератури, можна зробити висновок, що загалом парадигма впливовості комунікацій у державному управлінні стосується чотирьох напрямків: сприйняття громадськістю, задоволення потреб; соціального захисту; забезпечення прав і свобод громадян.

1.2. Особливості комунікативної взаємодії в органах державної влади

Ефективне управління конфліктом за своєю суттю пов'язане з усвідомленням дискурсивного характеру політичної комунікації і переходом від реалізації маніпулятивних і конфліктних моделей інформаційно-комунікативної взаємодії до конвенціональних моделей, що включає рефлексивні механізми, суть яких не в силовій аргументації, а в превентивному обліку інтересів протилежного боку [30, с.12]. Ключовим інструментом виходу з кризи і подолання деструктивності у взаємодії є доцільна комунікативна політика, що враховує при декларації та формуванні проводяться в життя інтересів реакції опонента в конфлікті. Інституціоналізація конфліктних відносин забезпечує переважно конструктивну взаємодію сторін.

Спираючись на проведений аналіз причин і витоків конфліктів, ми виділяємо специфічні характерні риси, які дозволяють підвищити ефективність управління конфліктом (Рис. 1.3).

Рис. 1.3. Риси конфлікту

Джерело: розроблено автором

Базуючись на даних характеристиках, а також на теоретичних уявленнях дослідників про роль конфлікту, ми робимо висновок про необхідність розробки і реалізації ефективних механізмів, що регулюють процеси конфліктних відносин органів влади і суспільства. Найбільш адекватними завданнями, які стоять перед цими сторонами, нам представляються механізми, засновані на інструментах інформаційно-комунікативної взаємодії [5, с.146].

Основою функціонування цивілізованого політичного ринку в демократичній державі є електоральний механізм – формування шляхом вільних виборів органів державної влади і органів місцевого самоврядування, які здійснюють вироблення та прийняття нормативно-правових актів – правил і умов життєдіяльності і розвитку системи суспільство – влада [3]. Реальним досягненням реформ є те, що демократичний електоральний механізм став буденним явищем українського життя, досить успішно діє вже десять років, хоча і потребує доопрацювання і вдосконалення [2, с.48].

Однак електоральний механізм, яким є механізмом дискретної дії (діє тільки в період виборних компаній), не може забезпечити практично постійно необхідної громадянам, суб'єктам економічної діяльності, різним суспільним, корпоративним і іншим недержавним об'єднанням і організаціям взаємодії зі структурами влади і,

в першу чергу, з її виконавчою гілкою. Навіть в державах, які постійно розвивається і мають налагоджену політичну систему постійна взаємодія суспільства і різних його елементів з владою є необхідною для забезпечення соціально-політичної стабільності і вироблення оптимальних рішень щодо подальшого розвитку [24].

Взаємовідносини демократичної влади і громадянського суспільства повинні будуватися на основі взаємної поваги і ділового партнерства. При цьому обидві сторони повинні неухильно дотримуватися Закон, а всі конфлікти і суперечки вирішувати або за взаємною згодою, або в судовому порядку. Механізми взаємодії повинні виключати силовий тиск і позасудове примус, носити інформаційно відкритий характер і базуватися на чіткій законодавчій основі [11, с.13].

У демократичних державах для взаємодії влади і суспільства, крім основного електорального механізму, влада широко використовує механізми зв'язку з громадськістю та надання інформаційних послуг населенню, а суспільство – механізми законодавчо регламентованого лобювання та публічного вираження громадської думки (публічної політики) [27, с.52]. Всі перераховані механізми функціонують в тісній взаємодії і будучи різними за своєю суттю вони реалізуються не тільки з використанням одних і тих же методів і засобів, але і фактично паралельно. У демократичних державах одним з найважливіших інструментів забезпечення взаємодії влади і суспільства є механізм «Паблік рілейшнз» (PR) або «зв'язків з громадськістю» [15].

У практиці роботи структур державної влади і місцевого самоврядування багатьох країн визнана необхідність мати ефективні служби PR, причому назви і коло повноважень таких служб можуть бути різними. Служби PR покликані забезпечувати регулярне надання інформації про результати діяльності органів влади, плани та прийняті рішення, а також реалізовувати виховно-інформаційну функцію, спрямовану на просвітництво громадськості в сфері відповідальності цих органів [29].

Очевидно, що використання механізму взаємодії з громадськістю та

створення служб PR для його реалізації є «внутрішньою справою» як окремих органів влади, так і всієї влади в цілому. Без усвідомлення владою необхідності у використанні цього механізму він не може не тільки ефективно застосовуватися, але і, взагалі, бути реалізований [18, с.103].

Останнім часом в Україні спостерігається позитивна тенденція з боку, в першу чергу, державної влади до використання механізму взаємодії з громадськістю. Однак, з огляду на нагальну необхідність тісної взаємодії з громадськістю в період реформування громадянського суспільства та системи влади, можливо, слід використовувати деякі елементи нормативно-правового регулювання в цій сфері, як це робиться, наприклад, у Великій Британії. Кожен міністр уряду цієї країни несе персональну відповідальність за проведення політики в області PR, близько тридцяти урядових установ і відомств мають у своїй структурі підрозділи PR, створена спеціалізована установа – Центр управління інформації для централізованого консультування і технічної підтримки діяльності цих служб, а також на урядовому рівні вирішені питання координації їх діяльності з урахуванням генеральної лінії уряду [19].

Представники влади не повинні негативно сприймати жорсткі і, можливо, неприємні дискусії і ставити перед собою завдання максимально «згладити гострі кути» в ході обговорень. Зі свого боку представники громадських структур не повинні сприймати свою участь в роботі консультативних структур як безпосереднє входження у владу і використовувати його для вирішення приватних проблем своїх організацій і як трибуну для висловлення політичних пристрастей і самореклами [34, с.78].

Основою функціонування зазначених вище механізмів взаємодії органів влади з громадськістю є надання цими органами через посадових осіб певним чином підготовленої інформації. Тому правовими аспектами їх функціонування є деякі загальні правові аспекти інформаційної взаємодії, такі як дезінформації, дифамація, авторське право, конфіденційність, а питання організації, спрямованості, ступеня використання, методів і способів функціонування таких механізмів відносяться до елементів державної інформаційної політики [12,

с.206].

Відзначимо також, що впровадження сучасних інформаційних і комунікаційних технологій забезпечує істотне підвищення ефективності і оперативності проведення державних комунікаційних кампаній, діяльності консультативних структур і служб PR. Основним принципом демократичної влади є принцип «влада для народу, а не народ для влади», відповідно до якого перед усіма органами влади в якості головної повинна ставитися завдання надання послуг населенню.

Живильне середовище для поширення корупції в структурах влади виникає в тих випадках, коли у посадових осіб є можливість безконтрольно використовувати в особистих цілях соціально і економічно значущу інформацію, що надходить в їх розпорядження в порядку виконання службових обов'язків. Тому, коли органам влади ставиться в обов'язок надання інформаційних послуг населенню та їх діяльність стає інформаційно відкритою, то природним чином відбувається посилення порядку організації і контролю вхідних, вихідних і циркулюючих всередині самих цих структур інформаційних потоків [22].

Реалізація подібних послуг вимагає чіткої законодавчої та іншої нормативно-правової регламентації процесів збору, зберігання, актуалізації, документування та надання інформації на основі персональної відповідальності і застосування сучасних комп'ютерних інформаційних і комунікаційних технологій, що включають ефективні технічні заходи контролю і захисту від несанкціонованого доступу і використання інформації. При цьому відбувається істотне обмеження можливостей виникнення корупційних відносин, підвищується ймовірність і оперативність розкриття подібних фактів і, як наслідок, має відбуватися підвищення довіри суспільства до органів влади [26, с.42].

Слід зазначити, що впровадження сучасних комп'ютерних інформаційних і комунікаційних технологій відкриває нові можливості з точки зору взаємодії влади і суспільства. Переміщення інформаційної взаємодії органів державної влади та окремих громадян в електронне мережеве середовище робить владу більш мобільною та доступною для громадян, а у громадян з'являються

можливості співучасті в державному управлінні [32].

Подальший розвиток і вдосконалення мережевих інформаційних і комунікаційних технологій здатне забезпечити практичну реалізацію «прямої електронної демократії», згідно з якою громадяни повинні стати більш впливовими учасниками процесу прийняття державних рішень [33, с.69]. Таким чином, законодавчо закріплена відповідальність і ефективне практичне рішення владою завдання надання послуг і, в першу чергу, інформаційних послуг населенню є одним з неодмінних умов забезпечення взаєморозуміння і взаємодії між суспільством і владою.

Якщо влада і суспільство не приділяють належної уваги проблемі лобіювання, намагаються ігнорувати його об'єктивний характер і вирішити проблему виключно заборонними заходами, то лобіювання все-таки не зникає, а лише йде в тінь і його механізм реалізується в найбільш руйнівну форму, засновану на корупційних відносинах, суб'єктами яких виступають з одного боку представники органів влади, а з іншого – представники різних структур суспільства і окремі громадяни [37, с.80]. Саме «тіньове» лобіювання лежить в основі такого явища, як корупція в органах влади – основного фактора негативного ставлення суспільства до влади.

Сьогодні в Україні «тіньове» лобіювання практично у всіх гілках і на всіх рівнях влади прийняло загрозливі розміри. Це не тільки розкладає і руйнує систему державної влади, сприяючи поширенню корупції серед державних чиновників, а й безпосередньо перешкоджає проведенню реформ, постійно спотворюючи їх курс і не дозволяючи повністю реалізувати навіть вже прийняті ефективні рішення по необхідним соціально-економічній перетворень [39].

Яскравим прикладом такого лобіювання, що має широкий спектр негативних наслідків, від економічних до кримінальних, є що зберігається до теперішнього часу система індивідуальних податкових і інших пільг різним економічним і суспільним структурам. Тому сьогодні гостро стоїть питання не тільки про руйнування чинного корупційного, а й про створення альтернативного цивілізованого механізму лобіювання, що вкрай необхідно для встановлення

нормального взаємодії і партнерських взаємин між суспільством і владою [40, с.156].

Таким чином, для забезпечення нормальної взаємодії суспільства з владою в Україні повинен бути створений і приведений в дію принципово новий інформаційно прозорий механізм законодавчо регламентованого лобіювання. І першим кроком у цьому напрямку має стати запровадження в дію відповідного закону. Найбільш ефективним демократичним механізмом впливу суспільства на владу є механізм публічного висловлення громадської думки або механізм публічної політики. Саме свобода публічного вираження і ступінь впливу на владу громадської думки є загально визнаними критеріями оцінки рівня демократичності політичної системи будь-якої держави [46].

Необхідність додаткових правових гарантій реалізації конституційних прав громадян є специфічною особливістю сьогоденної України, в якій багато десятиліть права і свободи її громадян офіційно декларувалися, але комуністична система активно працювала на те, щоб в реальному житті людина не могла їх реалізувати і, в першу чергу, саме право на свободу інформації. Високий ступінь достовірності інформації про поточну ситуацію і події, що відбуваються є необхідною умовою об'єктивності громадської думки [44, с.145].

Високий ступінь достовірності інформації при формуванні громадської думки може бути досягнута тільки шляхом комплексування інформації від безлічі різних джерел, кожен з яких в силу об'єктивних і суб'єктивних причин вносить в поширювану цим джерелом інформацію певні спотворення – інформаційні шуми. Для того, щоб ефективно з точки зору підвищення достовірності і в зручній для користувачів формі забезпечувати збір і комплексування інформації різних джерел необхідно, щоб безліч джерел в системі суспільство – влада було структуроване й упорядковано. Якісне рішення цієї задачі може бути досягнуто шляхом оптимального з точки зору доступності, оперативності й зручності користування побудови системи національних інформаційних ресурсів, що включає як державні, так і недержавні ресурси [47].

З досвіду зарубіжних країн відомо, що технологічною основою такої

системи може бути централізовано – децентралізована мережа інформаційних центрів – депозитаріїв інформації, пов'язаних високошвидкісними комунікаційними каналами з великою пропускнуою здатністю. Саме подібна мережа державних або суспільно-державних депозитаріїв інформації і повинна бути базою національної інформаційно-комунікаційної інфраструктури. Очевидно, що за нинішньої економічної ситуації в Україні, державна влада не має в своєму розпорядженні достатній обсяг ресурсів для створення такої мережі [48].

Таким чином, для формування системи національних інформаційних ресурсів необхідно, по-перше, законодавчо закріпити розподіл обов'язків і відповідальності органів влади за формування і використання державних інформаційних ресурсів, по-друге, систематично, цільовим чином виділити для цього, природно, в залежності від поточної економічної ситуації, певні обсяги державних ресурсів і забезпечити ретельний контроль за їх використанням і, по-третє, створити сприятливі правові та економічні умови для залучення до вирішення цієї проблеми недержавні ресурси і структури.

Цей комплекс питань повинен бути однією з постійних компонент державної інформаційної політики [43, с.17]. Публічну політику, в одній з її іпостасей, можна визначити як форму суспільно-політичної діяльності громадян, яка полягає у формуванні в достатній мірі консолідованого групового відношення до поточної ситуації, що відбувається подій, перспективам і можливих напрямках розвитку системи суспільство – влада і публічному вираженні такого групового думки, як через засоби масової комунікації, так і шляхом проведення масових заходів і акцій.

Таким чином базуючись на даних характеристиках, а також на теоретичних уявленнях дослідників про роль конфлікту, можна зробити висновок про необхідність розробки і реалізації ефективних механізмів, що регулюють процеси конфліктних відносин органів влади і суспільства. Найбільш адекватними завданнями, які стоять перед цими сторонами, нам представляються механізми, засновані на інструментах інформаційно-комунікативної взаємодії.

РОЗДІЛ 2

УДОСКОНАЛЕННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ ПОЛІТИКИ В ОРГАНАХ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

2.1. Застосування зарубіжного досвіду налагодження комунікативної політики в органах державної влади

Комунікаційна діяльність органів державної влади країн-членів ЄС хоча і містить в собі управлінські елементи, але не зводиться до однобічного управління громадянським суспільством з боку цих держав. Країни приймають закони, на основі яких функціонують інститути та організації громадянського суспільства в Європейському Союзі [26, с.42]. В свою чергу, громадянське суспільство через свої інститути так само впливає на країни-члени ЄС в ході суспільного діалогу з владою, що розуміється гранично широко. Дана обставина дозволяє виділити декілька базових етапів загальної комунікаційної діяльності ЄС (рис. 2.1.).

Рис. 2.1. Базові напрями загальної комунікаційної діяльності ЄС

Джерело: розроблено автором

Діалогічний зворотний зв'язок в комунікаційній діяльності органів державної влади країн-членів ЄС виступає в якості механізму узгодження інтересів, досягнення консенсусу та компромісу на основі принципів громадянської (політичної) культури суспільства. А також деліберативної (дорадчо-дискурсивної) або ж партисипаторної демократії [45, с.67].

В практиці Євросоюзу і країн, що входять до нього, склалися різні формати громадянського діалогу залежно від участі та ролі в ньому держави (рис. 2.2.).

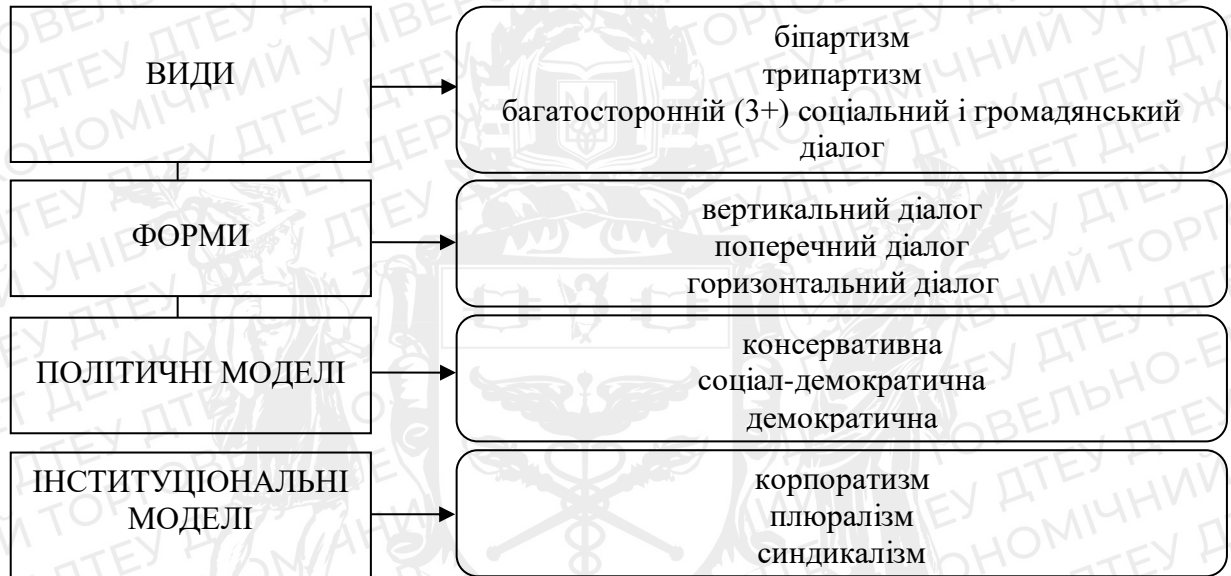

Рис. 2.2. Формати громадянського діалогу в ЄС

Джерело: розроблено автором

Зупинимось більш детально на трьох формах громадянського діалогу, які в ЄС інституціоналізовані відповідно до статті 11 Лісабонського договору:

1. Це так званий «вертикальний діалог» або «секторальний цивільний діалог» між організаціями громадянського суспільства та їх партнерами по діалогу в законодавчій і виконавчій владі національних держав, регіональних і місцевих властей, що входять в ЄС. З точки зору зіставлення громадянського діалогу в ЄС з існуючою практикою комунікації влади і соціуму в Україні, можна з певною часткою натяжки вважати цю форму діалогу аналогом українського діалогу держави і громадянського суспільства.

2. Друга форма громадянського діалогу – це «трансверсальний» або поперечний діалог. Він розуміється як структурований і регулярний діалог між інститутами ЄС та всіма компонентами громадянського суспільства. Це діалог

громадянського суспільства з владою на транснаціональному, тобто на наддержавному рівні.

3. Третя форма громадянського діалогу – це «горизонтальний діалог» між самими організаціями громадянського суспільства з проблем розвитку ЄС і його політики. Це внутрішньогромадянський діалог, наявність якого на основі існування недержавних та некомерційних громадянських засобів комунікації є найважливішою передумовою для виникнення і успішного функціонування двох інших форм громадянського діалогу в ЄС. На жаль, внаслідок нерозвиненості цивільних комунікацій, відсутності громадянської журналістики та залежності ЗМІ (в першу чергу електронних) ця форма діалогу в Україні реально існує і розвивається тільки в інтернет-просторі, не підконтрольному з боку держави [19, с.100].

Попри існуючі розбіжності та національні особливості, спільним для громадянського діалогу в практиці Євросоюзу і країн, що входять до нього є те, що діалогу відведена ключова роль на всіх рівнях врядування у рамках ЄС. Існують чотири основні моделі громадянського діалогу в країнах-членах ЄС (рис. 2.3.)

Рис. 2.3. Рівнева структура громадянського діалогу в країнах-членах ЄС

Джерело: розроблено автором

Численні установи і суб'єкти європейського рівня й національні організації та інституції поєднані складною системою вертикальних і горизонтальних взаємовідносин, що забезпечують функціонування його системи (рис. 2.4).

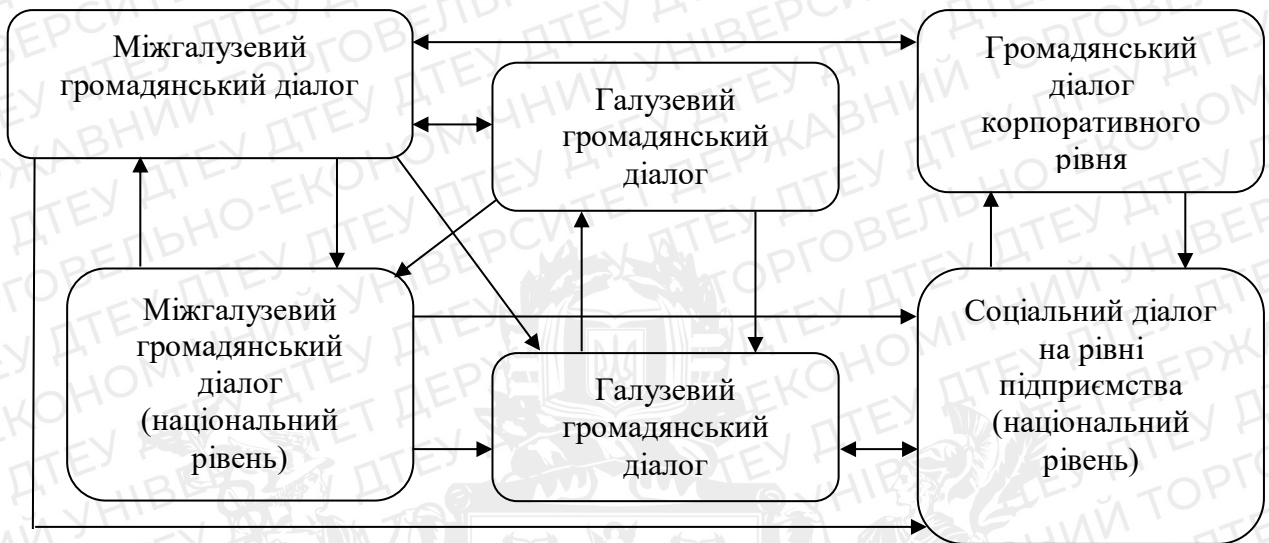

Рис. 2.4. Система зв'язків у сфері громадянського діалогу в ЄС

Джерело: розроблено автором

Порівняльний аналіз показує, що цілий ряд зарубіжних авторів вважають, що для інституціоналізації громадянського діалогу необхідне певне інституційне середовище, як в самому громадянському суспільстві, так і у владних структурах у вигляді спеціально створених для цього або уповноважених органів або структур, а так само наявності нормативно правових актів, що передбачають механізми, форми, процедури та принципи інтеракції влади соціуму. І, нарешті, усвідомлення вигоди діалогової інтеракції і державою, і громадянським суспільством. Інші ж вважають, що поки що жодна модель інституціоналізації не була ретельно опрацьована і широко визнана.

Таким чином, можна сказати що для налагодження комунікативної політики з застосуванням зарубіжного досвіду необхідне певне інституційне середовище, як в самому громадянському суспільстві, так і у владних структурах у вигляді спеціально створених уповноважених органів або структур, а так само наявності нормативно правових актів, що передбачають принципи інтеракції влади соціуму.

2.2. Шляхи підвищення рівня комунікативної політики в державному управлінні

Роль інформаційно-комунікаційних технологій в нашому суспільстві стає дедалі більше. Сучасні технології, інтернет-сервіси займають міцні позиції не тільки в нашому повсякденному житті, в економічній і соціальній сферах. Зараз прийнято говорити, що ми рухаємося до постіндустріального суспільства, де інформація стає основним ресурсом. У нас на очах формується фундамент інформаційного суспільства. Його ключові ознаки – збільшення ролі інформації і знань в житті суспільства, створення глобального інформаційного простору. В економіці з'являються принципово нові підходи до використання ІКТ, підвищується рівень професійної та культурної освіти [6, с.16].

В результаті повинна сформуватися нова організація державного управління – електронний уряд. Його основні елементи: центри обробки даних, мережі передачі даних, базові інформаційні системи, система міжвідомчого електронного взаємодії (забезпечує підключення і взаємодію відомчих інформаційних систем), система ідентифікації та авторизації та інші. У відомствах знижуються обсяги паперового документообігу, а в майбутньому органи влади повністю відмовляться від папірців і паперової тяганини [25, с.28]. На рисунку 2.5. зображено архітектурну модель електронного уряду.

Для того щоб інфраструктура та архітектурна моделі електронного уряду працювали ефективно, треба вирішити ряд проблем. Одна з них – забезпечити безпечну електронну взаємодію між усіма державними та приватними установами. Без цього неможливо надавати державні послуги населенню і виконувати державні функції.

Жодне відомство сьогодні не може обійтися без взаємодії із засобами масової інформації, з блогосферою. Сайти є вже у всіх органів державної влади, але людям потрібно не вітрини і візитки, а реальна інформація.

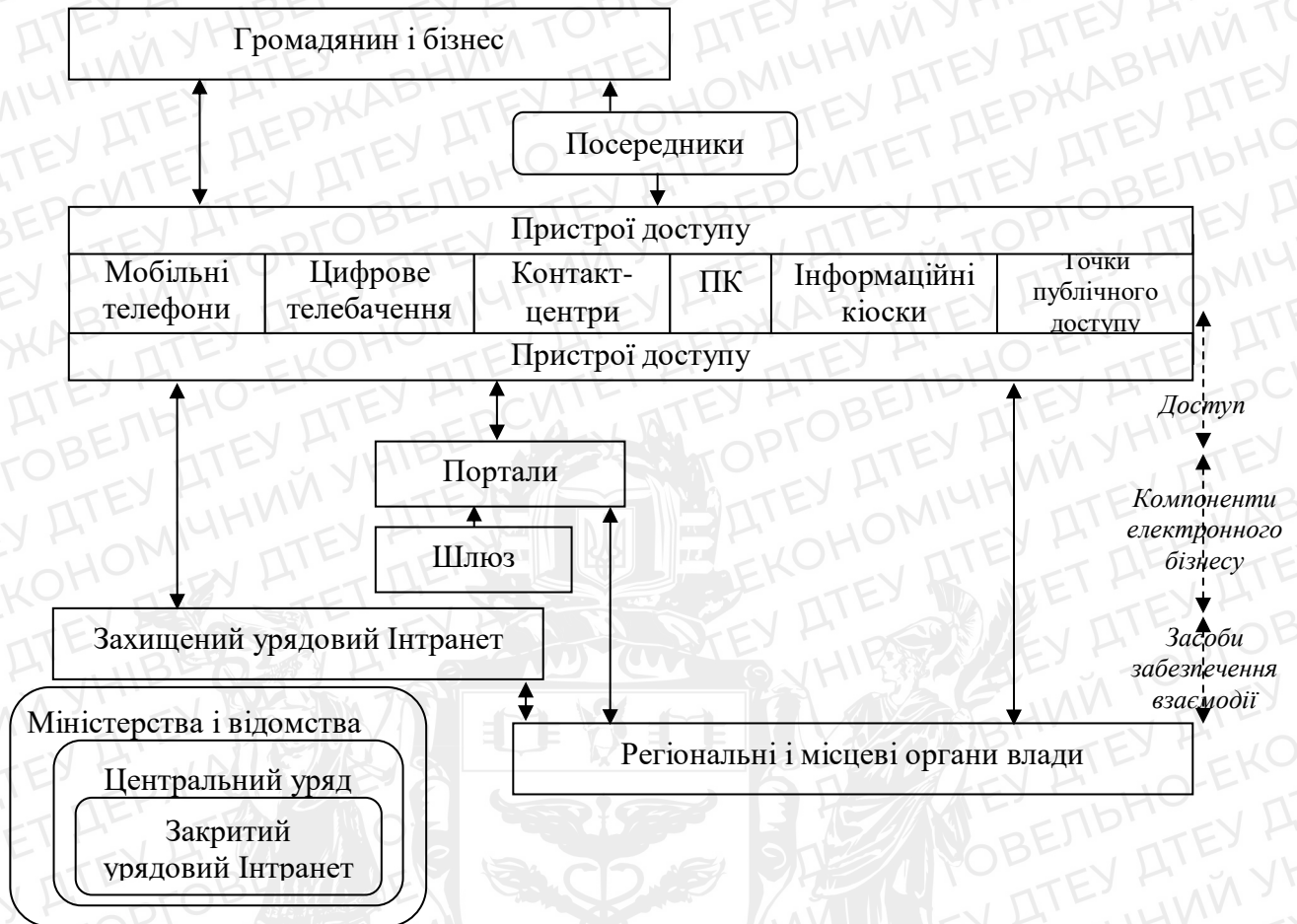

Рис. 2.5. Архітектурна модель електронного уряду

Джерело: розроблено автором

Вданий час активно формуються регіональні сегменти інфраструктури електронного уряду. Триває переклад в електронний вигляд послуг органів державної влади та місцевого самоврядування. Україна має ряд відмінних рис, які роблять великий вплив на формування електронного уряду. В першу чергу, це – велика географічна протяжність, безліч територіальних утворень, цифрова нерівність і великий бюрократичний апарат. Ці фактори вимагають оригінальних рішень і нових підходів [31]. Основна мета електронного уряду – створення дієвої інфраструктурної моделі взаємодії органів державної влади з громадянами за допомогою інформаційно-телекомунікаційних технологій (рис. 2.6.).

По суті, така робота становить 85% всієї діяльності з впровадження електронного уряду. При реалізації цього завдання виникає безліч питань. Наприклад, як уніфікувати державні послуги в регіонах, як регламентувати їх надання. Нарешті, як забезпечити юридичну значимість і законність електронної

взаємодії. Для їх вирішення треба в першу чергу розвивати відповідну законодавчу базу [35, с.291].

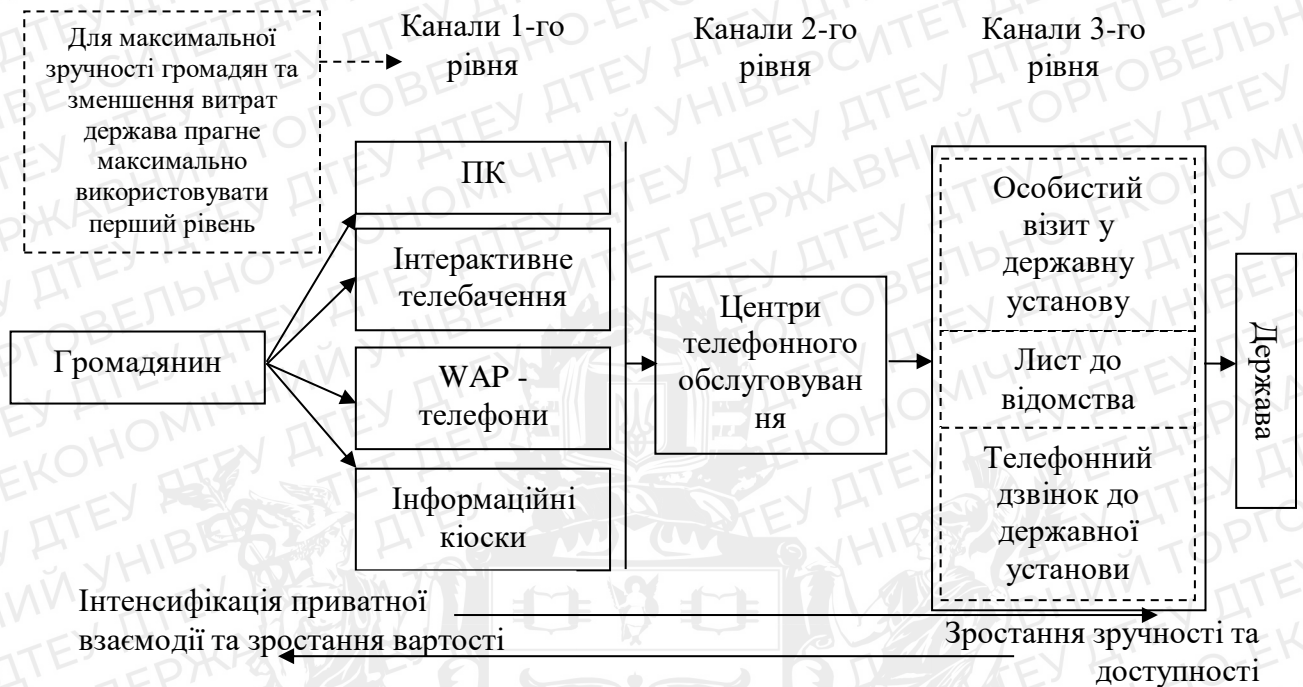

Рис. 2.6. Модель взаємодії органів державної влади з громадянами за допомогою інформаційно-телекомунікаційних технологій

Джерело: розроблено автором

Діяльність зі створення електронного уряду дозволила по-новому поглянути на організацію діяльності уряду і конкретних відомств. Інформаційні технології дозволяють використовувати нові методи управління і підвищити загальну ефективність роботи органів влади. Крім того, інформаційно-технологічна модернізація владних структур може дати відчутний економічний ефект. За умови, звичайно, що вона виходить з розумних цілей і проводиться ефективно [38, с.142].

Ми розуміємо, що побудова інформаційного суспільства може при неправильному підході привести до негативного ефекту. Інформатизація всіх сторін життя веде до нового суспільного укладу. У суспільно-економічному житті інформаційного суспільства переважають такі процеси, як створення національних і міжнародних банків даних, транснаціональних засобів і потоків комунікації, поширення впливу ЗМІ в глобальному масштабі. В економіко-політичній і духовній сферах це означає глобалізацію економіки, створення

єдиної світової системи торгівлі, екстраполяцію Заходом своїх культурних цінностей і норм.

У нових умовах стає особливо важливим зберегти культурну ідентичність, духовне здоров'я нації, культурну спадщину, традиції, моральні цінності, світоглядні ідеали. Динамічність соціально-економічних і політичних процесів, їх залежність від мінливої світової кон'юнктури вимагають швидкого і адекватного реагування на постійно виникаючі нові виклики і, відповідно, пред'являють більш жорсткі вимоги до забезпечення процесів прийняття рішень органами державної влади [41, с.192].

У зв'язку з цим змінюються методи і засоби інформаційної підтримки діяльності державних органів. На зміну традиційним способам обробки інформації приходять технології комплексування різноманітних даних, оперативного моделювання варіантів рішень, засоби конфігурування швидкого налаштування інструментарію на предметну область, оперативного візуального взаємодії та ін. [14, с.55]

Інформаційно-аналітичне забезпечення органів державної влади здійснюється на основі створеної системи спеціального інформаційного забезпечення державних органів (далі – Система), інфраструктура якої містить у собі такі компоненти (рис. 2.7), як організаційні структури, що забезпечують поточну підтримку і розвиток функцій збору, опрацювання, збереження, поширення, обміну, пошуку і передачі інформації і т.д.

Інформаційно-аналітичне забезпечення є важливою функцією в державно-управлінській діяльності. У зв'язку з цим робота державних органів має забезпечуватися своєчасною інформаційно-аналітичною підтримкою. Впровадження в практику управління інформаційно-аналітичних технологій у поєднанні зі сприятливим інвестиційним середовищем, що характеризується раціональним регулюванням і якісною інфраструктурою, забезпечує великі переваги в досягненні ефективного управління. За даними Всесвітнього економічного форуму в 2020 році, Фінляндія, Естонія, Данія, Іспанія, Швеція є

лідерами з упровадження інформаційно-аналітичних технологій у державному управлінні (рис. 2.8.).

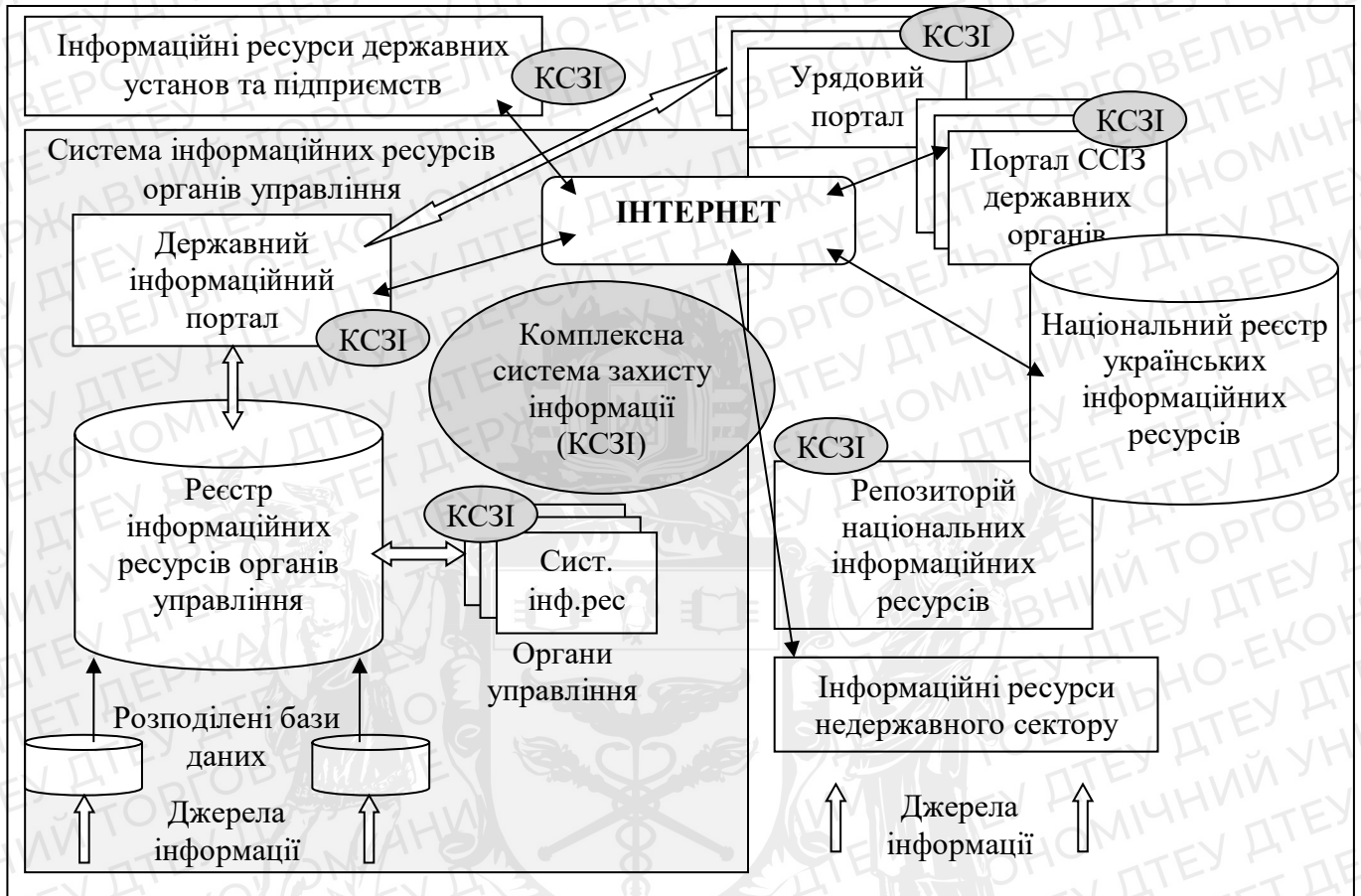

Рис. 2.7. Інфраструктура системи спеціального інформаційного забезпечення державних органів

Джерело: розроблено автором

Найвищий рейтинг Фінляндії у сфері використання інформаційних технологій у державному управлінні пояснюється підвищенням доступності відкритих даних і цифрових послуг. Водночас існує величезна кількість фінських інформаційно-аналітичних ресурсів, доступних для перегляду як відкритих даних, так і даних про місцевість, навколишнє середовище, клімат, транспорт, фінанси, культуру та статистичних даних. На відміну від Індексу цифрової економіки та суспільства, одним із ключових факторів у дослідженні був доступ до веб-сервісу, де люди можуть перевірити, яка їх інформація зберігається у реєстрах державних органів. В свою чергу, аналіз стану інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності органів державної влади в Україні дозволив

стверджувати, що їх інформаційно-аналітичне забезпечення перебуває на стадії свого становлення та все ще переживає серйозні труднощі.

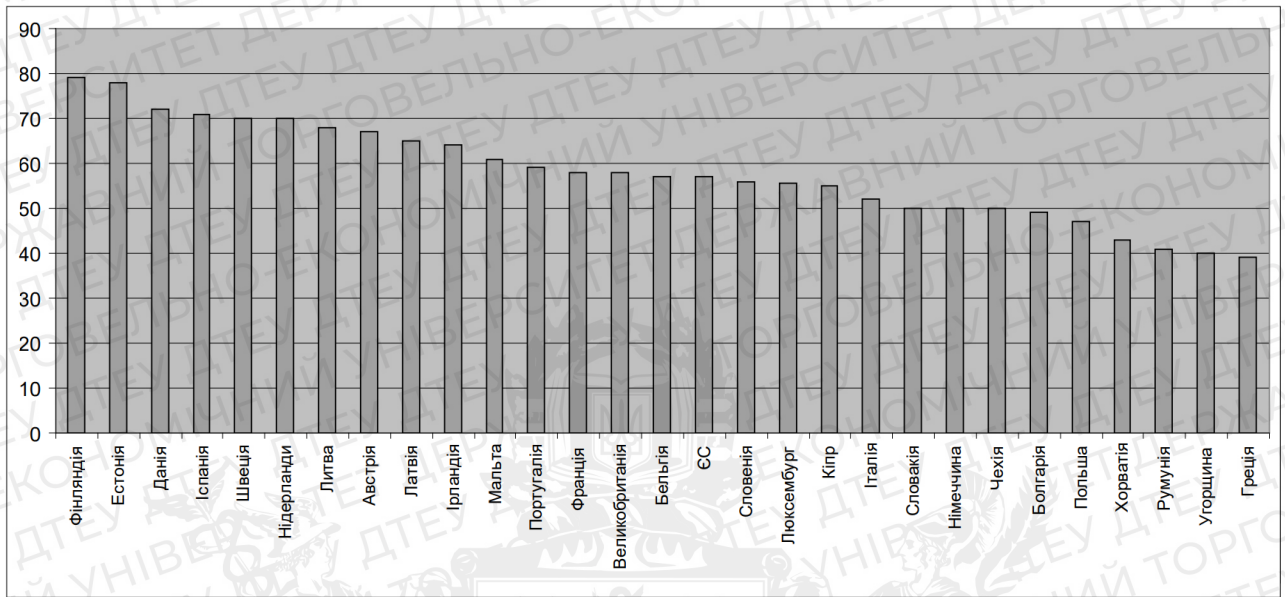

Рис. 2.8. Рейтинг країн по впровадженню інформаційних технологій у державному управлінні

Джерело: розроблено автором

Основними напрямками робіт з інформаційно-аналітичного забезпечення є: організація розробки і впровадження спеціалізованих інформаційно-аналітичних систем, включаючи створення методико-математичного апарату комплексної обробки тематичної інформації та формування прогностичних оцінок; підготовка та подання до ОДВ інформаційно-аналітичних матеріалів (далі – ІАМ); організація збору та актуалізація різномірних інформаційних ресурсів.

Роботи проводяться в інтересах Президента України, Уряду України, Адміністрації Президента України, ОДВ в цілях підтримки прийняття рішень з питань соціально-економічного та суспільно-політичного розвитку суб'єктів України і країни, в тому числі в умовах кризових ситуацій. Інформаційну основу системи становить інтегрований територіально-розподілений фонд показників, що містить різномірні дані (фактографічні, текстові, соціологічні, експертні, картографічні, документальні та ін.) [50].

Спеціалізовані інформаційно-аналітичні системи (далі – ІАС) орієнтовані на підтримку прийняття рішень і згруповані за такими тематичними напрямками.

Комплекс ІАС складається із подібних за своєю архітектурою інформаційно-аналітичних систем (рис. 2.9.) суспільно-політичного спрямування, що забезпечують аналіз обстановки і прогнозування кризових ситуацій в суспільно-політичному житті і країни в цілому, оцінку громадської думки (населення, груп громадян, експертного співтовариства) з актуальних питань розвитку держави і суспільства, аналіз звернень громадян до Президента України, а також моніторинг виборчих кампаній [50].

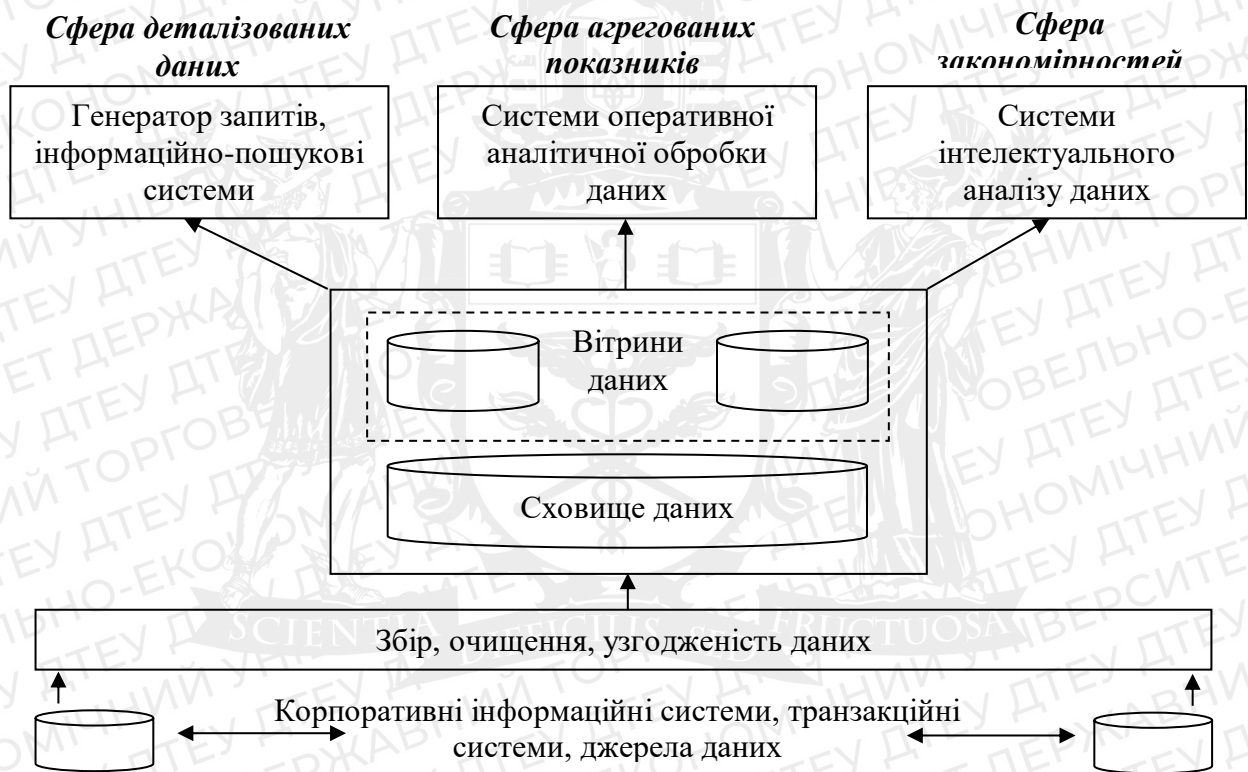

Рис. 2.9. Архітектура інформаційно-аналітичної системи

Джерело: розроблено автором

Комплекс ІАС соціально-економічного спрямування призначений для моніторингу і прогнозу соціально-економічної ситуації в Україні, включаючи: аналіз економічної ситуації в країні в тому числі стану і розвитку галузей реального сектора економіки, інвестиційної привабливості регіонів, міжбюджетних відносин, податкової та фінансової систем; аналіз розвитку соціальної сфери, в тому числі системи охорони здоров'я, освіти, житлово-комунального господарства, лікарського і продовольчого забезпечення населення, ринку праці та ін.; моніторинг впливу кризових явищ в економіці на соціально-

економічну ситуацію в Україні, положення провідних містоутворюючих підприємств і ситуацію в монопрофільних утвореннях; аналіз ефективності використання бюджетних ресурсів органами державної влади [50].

Комплекс ІАС спеціального призначення призначений для забезпечення діяльності ОДВ при надзвичайних ситуаціях. Комплекс дозволяє провести розрахунки можливих наслідків для населення, території і економіки України при техногенних катастрофах, що призводять до руйнування потенційно небезпечних об'єктів (гідротехнічні споруди, об'єкти ядерно-паливного циклу, об'єкти, що містять сильнодіючі отруйні речовини), з відображенням результатів розрахунків можливих зон ураження.

Комплекс ІАС проектного управління призначений для підвищення координації діяльності ОДВ і контролю прийняття управлінських рішень в ході реалізації великомасштабних державних програм і проектів шляхом формування єдиного для всіх учасників інформаційно-технологічного середовища [50]. В цілому ІАС проектного управління, з точки зору технології її функціонування, вирішує три основні завдання: збирання інформації щодо об'єкту управління, обробка інформації і видача управляючих впливів у той чи іншій формі (рис. 2.10.).

В основу таких систем закладено комп'ютерне представлення програми або проекту як динамічної моделі комплексу робіт, за допомогою якої здійснюється безперервне планування з урахуванням обстановки, постійний моніторинг виконання, проекту, попереджуючий контроль реалізації запланованих заходів та досягнення цільових показників [9].

Найважливішою функціональною можливістю таких систем є моніторинг та упереджувальний контроль виконання доручень Президента та Уряду України. В автоматизованому режимі формуються доповіді про виконавську дисципліну, які на регламентній основі представляються керівникам ОДВ.

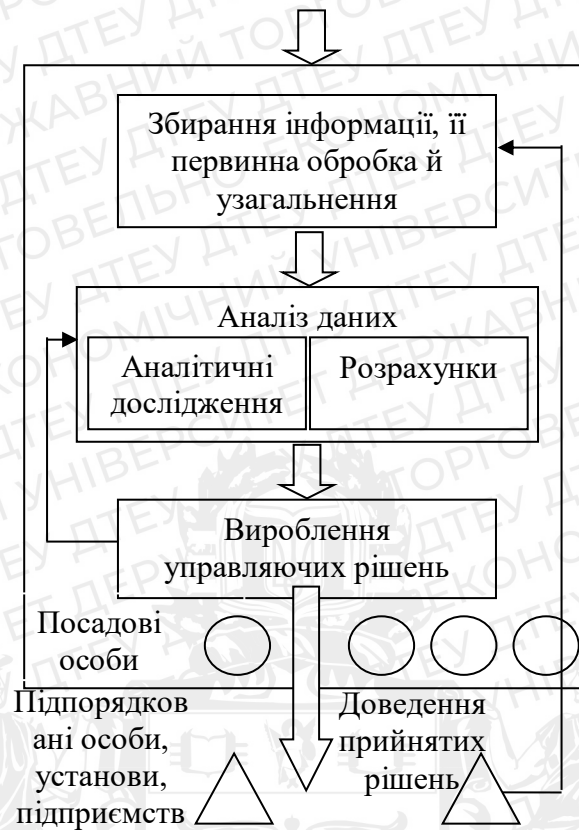

Рис. 2.10. Основні завдання, які вирішує ІАС проектного управління

Джерело: розроблено автором

Сьогодні потенціал України дозволяє оперативно реагувати на зовнішні виклики і в стислі терміни створювати нові інформаційні системи. В даний час здійснюється розробка нового покоління ІАС, серед яких система інформаційно-аналітичної підтримки стратегічного планування та управління, територіально-розподілена система експертно-аналітичного забезпечення та ін.

У цих системах поряд з технологіями, що забезпечують повноту, достовірність, актуальність і оперативність інформації на всіх етапах її обробки, широко використовуються методи проектного управління, експертно-аналітичні методики обробки даних, а також нові технології подання інформації в ситуаційних центрах [9].

Перераховані інформаційні системи складають аналітичні компоненти електронних офісів вищих посадових осіб держави, які забезпечують комплексну аналітичну і технологічну підтримку їх діяльності з урахуванням вимог з інформаційної безпеки.

Розвиток інформаційно-аналітичного забезпечення ОДВ планується за такими основними напрямками [36]:

- вдосконалення методико-математичного апарату інформаційно-аналітичного забезпечення на основі застосування методів комплексної обробки різнорідних даних, ситуаційного аналізу, проектного управління, а також експертно-аналітичних методів;
- розробка комплексу інформаційних систем і технологій підтримки прийняття рішень в ситуаційних центрах ОДВ, що працюють за єдиним регламентом взаємодії;
- впровадження технологій електронних офісів, формування мережі взаємодіючих електронних офісів ОДВ;
- розвиток порталних технологій надання доступу до ресурсів вищих посадових осіб країни, а також учасникам міжвідомчої інформаційної взаємодії в рамках спільно вирішуваних завдань;
- розвиток геоінформаційного комплексу інформаційно-аналітичного супроводу діяльності державних органів, використання технологій 3D моделювання в ІАС різного призначення

Отже, для підвищення рівня комунікативної політики в державному управлінні сформувані нову організацію в державному управлінні- електронний уряд. Основною метою якого є створення інфраструктури взаємодії органів державної влади з громадянами за допомогою інформаційно-телекомунікаційних технологій

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Здійснивши дослідження з обраної теми можемо зробити ряд наступних висновків:

1. Рівень розвитку інформаційного простору став вирішальним чином впливати на всі сторони нашого життя – політику, економіку, культуру. Доступ до інформації часто не тільки значно збільшує «життєві шанси» суб'єктів, але і підвищує рівень конфліктності в проблемному просторі. Для запобігання деструктивних конфліктів і усунення існуючого «дефіциту довіри до влади» комунікативна політика владних структур повинна бути спрямована не тільки на те, щоб органи влади забезпечували надання оптимальним для споживача чином запитуваної інформації, а й на розвиток і навіть стимулювання прямого діалогу влади з громадськістю. Ініціатором подібного діалогу найчастіше повинна виступати сама державна влада.

Останнім часом все частіше говорять про новаційні форми політичної комунікації. Відкриваються і функціонують інтернет портали органів влади всіх рівнів та прийомні, величезною популярністю користуються особисті блоги Президента, прем'єр-міністра та інших глав держструктур. Однак ряд гострих питань продовжує, по суті, ігноруватися в політичному дискурсі (питання пенсійного забезпечення, екологічні проблеми і т.д.).

2. Відсутність адекватної інформації, що надходить по офіційних каналах від владних структур, усвідомлення неможливості вести повноправний діалог, повторювані фруструючі ситуації при зверненні до органів влади призводять до зростання рівня напруженості і конфліктності в суспільстві. Більш того, часто використовуються маніпулятивні практики, за допомогою яких можливо вирішуються тактичні завдання, однак стратегічно вони лише посилюють конфліктний потенціал.

Наведений розклад реалізованих на сьогоднішній день в Україні моделей політичної комунікації змістовно констатує про наявність конфлікту в стосунках між суспільством і органами публічної влади. У кожному описі існуючої моделі

він явно виражений або завуальований. Благодатний ґрунт для конфліктів у всіх випадках виникає через відсутність конструктивного спілкування. Причини різні: нерозуміння, небажання, неактуальність, « немає вказівки » і багато іншого. В результаті стопор у відносинах, відчуження громадян від державного управління і як наслідок наявність фіктивної демократії, поява негативного ставлення до державної влади, до способів і форм, які « спрямовані » на задоволення інтересів громадян і організації.

3. В основі майбутньої моделі повинно бути законодавче врегулювання процедурних форм юридичної взаємодії державної (публічної) влади з окремими громадянами, громадськими та некомерційними організаціями, особливо коли ця взаємодія зачіпає конституційні права, свободи і законні інтереси громадян (участь представників широкої громадськості і зацікавлених груп населення в процедурах адміністративного нагляду і контролю, законодавча ініціатива, гранти з бюджетів всіх рівнів влади та МС, інформаційний обмін і т.д.). З

Законодавче закріплення моделей (механізмів) політичної комунікації, дозволить створити умови для розвитку перспективних, взаємовигідних відносин, їх регламент стане ясным і обов'язковими відносинами, які раніше склалися тільки з договірних зобов'язань або взагалі були відсутні, стануть юридичним обов'язком. Адміністративний ресурс буде усунутий, що актуально в тому числі як одна з форм боротьби з корупцією.

Широко і ефективно використовуються в демократичних державах механізми інституціоналізованого конфлікту і ефективної суб'єкт-суб'єктного інформаційно-комунікативної взаємодії загальноновизнані невід'ємною частиною і найважливішою функцією демократичного врядування у відкритому суспільстві. Ці механізми мають потребу в нормативному правовому забезпеченні, але в більшій мірі – в організаційній.

4. У структурі органів державної влади мають бути створені спеціалізовані підрозділи по зв'язках з громадськістю, що забезпечують регулярне представлення інформації про результати діяльності органів влади, плани та прийняті рішення, які взаємодіють з активними представниками та структурами

громадянського суспільства, а також реалізують виховно-інформаційну функцію, спрямовану на просвітництво громадськості в сфері відповідальності цих органів.

Істотну роль в зміцненні взаємодії з громадськістю можуть зіграти консультативні громадські ради і комісії при органах влади, спеціалізовані за укрупненими напрямками діяльності цих органів. Основне завдання таких структур – виявлення суспільно-значущих проблем, ставлення громадськості до підходів влади по їх вирішенню, визначення можливих компромісів і найменш конфліктних рішень при наявності протиріч. Накопичений досвід діяльності консультативних структур при різних органах влади показує, що при некоректному підході до формування та організації роботи таких структур існує серйозна небезпека їх виродження через нездатність виконувати поставлені завдання.

Комунікативні практики, що реалізуються владою у ставленні суспільства - одна з основних складових управління сучасною державою, багато в чому визначає темпи і рівень його розвитку, конфліктний потенціал громадських настроїв, а також право займати гідне місце в світовому співтоваристві. Розвинена система ефективної політичної комунікації, безсумнівно, сприяє збільшенню капіталу суспільної довіри, так необхідного для ефективного функціонування влади, а також зниження кількості і деструктивності конфліктних проявів.

5. У дусі історичної традиції, і в даний час органи виконавчої влади України здійснюють політичну комунікацію з громадськістю в межах, головним чином, односторонньої дії, що відрізняється суто інформує, а, найчастіше, маніпулятивною спрямованістю надаються суспільству відомостей.

За результатами дослідження, були виявлені можливості підвищення ефективності діяльності органів влади за допомогою використання ефективних моделей політичної комунікації, заснованих на конвенціональних механізмах; більшої публічності влади; розвитку інститутів громадянського суспільства; демократизм політичної культури влади; наявності нормативної бази, що забезпечує інформаційну відкритість влади; незалежному соціологічний

моніторинг стану політичної комунікації; розвитку механізмів маніфестування і інституціоналізації конфліктів.

На підставі вищевикладеного, ми вважаємо за доцільне сформулювати ряд практичних рекомендацій. До них відносяться:

- розробка механізмів і повсюдне впровадження діалогових моделей інформаційно-комунікативної взаємодії, розвиток комунікативних механізмів між громадськими структурами і державою в рамках курсу лібералізації і демократизації;

- широке використання сучасних комунікативних каналів в справі навчання громадян діалогу і партнерства, з поширенням програм активного інформування громадян про всі заплановані заходи, які зачіпають інтереси суспільства або приватні інтереси;

- забезпечення ефективної, безперешкодної взаємодії громадян і засобів масової інформації з компетентними представниками владних структур;

- розвиток механізмів інституціоналізованого конфлікту, подолання конфліктофобії; розробка концепції та реалізація системи моніторингу розвитку інформаційного суспільства в Україні, що дозволяє відслідковувати не тільки рівень комп'ютеризованості, але і ступінь включеності населення в інформаційний простір.

- створення консультаційних центрів – структур, які виявлятимуть суспільно-значущі проблеми, ставлення громадськості до підходів влади по їх вирішенню, визначають можливі компроміси і найменш конфліктні рішення при наявності протиріч;

- створення громадських цивільних центрів, які грають роль медіаторів у конфліктах між суспільством і держструктурами.

За результатами нашої роботи, можна стверджувати, що існують значні можливості впливу політичної комунікації в сфері врегулювання ситуацій напруженості і конфліктності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алдошенко Е. В. Трансформація суспільно-політичних інститутів в інформаційному суспільстві // Соціум та влада. 2013. №5 (43). С.53-57.
2. Аманджолова А. Т. «Електронний уряд» як інструмент модернізації державного управління // Гуманітарна інформатика. 2016. №10 С.47-53.
3. Архипова Є. О. Електронне урядування як форма організації державного управління // Державне управління: удосконалення та розвиток: електронне наукове фахове видання. 2015. № 4.
4. Бабкіна О.В. Держава і громадянське суспільство: комунікаційні аспекти і протиріччя третього тисячоліття // PR в органах державної влади та місцевого самоврядування: (Монографія). Київ: МАУП, 2013. С. 8–24.
5. Басалюков В.В. Соціально-психологічні аспекти зв'язків з громадськістю в державних організаціях // PR в органах державної влади та місцевого самоврядування: (Монографія). Київ: МАУП, 2013. С. 146–152.
6. Бегей І. П. Основні теоретичні складові сучасних моделей державного управління // Державне управління та місцеве самоврядування. 2015. Вип. 2(25) С. 16-26.
7. Бегей І.П Основні теоретичні складові сучасних моделей державного управління.
8. Бережний В. О. Сучасні концепції публічного управління // Актуальні проблеми державного управління. 2013. № 2. С. 31-38.
9. Бондаренко В. Мобільні застосунки як інструмент комунікації органів державної влади та громадянського суспільства // Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. 2019. Вип. 52. С. 373-395.
10. Бухтатий О. Публічні комунікації демократичної держави: монографія. Дніпро: Журфонд, 2018. 297 с.
11. Горова С. Інформаційні комунікації постіндустріального суспільства: характерні особливості розвитку // Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. 2019. Вип. 52. С. 11-23.

12. Гресько О. В. Нові форми політичних комунікацій в Україні та ЄС. Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Історія. Політологія. 2016. Вип. 15. С. 204-210.
13. Гузенко Т. А. Проблемні питання формування та реалізації державної комунікативної політики в Україні. Держава та регіони. Сер.: Державне управління. 2014. № 2. С. 8-14.
14. Драгомирецька Н. М. Сучасні тенденції комунікацій у державному управлінні.
15. Державне управління в умовах розвитку інформаційного суспільства: навч. посіб. / Н.В. Грицяк, Л.В. Литвинова. За заг. ред. д.держ.упр., професора Н.В. Грицяк. Київ: Вид-во К.І.С., 2015. 108 с.
16. Драгомирецька Н. М. Сучасні тенденції комунікацій у державному управлінні. Публічне урядування. 2015. № 1. С. 85-96.
17. Драгомирецька Н.М., Кандагура К.С., Букач А.В. Комунікативна діяльність в державному управлінні. Навчальний посібник. Одеса, 2017. 180с.
18. Дрешпак В. М. Комунікації в публічному управлінні: навч. посіб. Донецьк: ДРІДУ НАДУ, 2015. 168 с.
19. Збираник Ю. В. Принципи і особливості розвитку комунікаційної політики Європейського Союзу. Інвестиції: практика та досвід. № 6/2018. С.99-103.
20. Ільганаєва В. Інтегральна концептуалізація як шлях до розкриття сутності соціальної комунікації // Вісник Книжкової палати. 2019. № 5. С. 14-17.
21. Інформаційна складова державної політики та управління: монографія / Соловйов С.Г. та ін.; заг. ред. Грицяк Н.В.; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, каф. інформ. політики та електрон. урядування. Київ: К.І.С., 2015. 320 с.
22. Калмикова К.С. Демократичне врядування як основа громадянського суспільства в Україні. Конференція молодих вчених Одеського державного екологічного університету., 06-10 трав. 2019 р. Одеса: ОДЕКУ, 2019. С.222-223.

23. Кандагура К.С. Інструменти взаємодії влади з інститутами громадянського суспільства // Вісник КНТЕУ. Київ: КНТЕУ, 2014. Вип.1. С. 20-30.
24. Кандагура К.С. Комунікативні проекти в умовах інформаційного суспільства: вітчизняні та зарубіжні моделі // Науковий вісник Академії муніципального управління: зб. наук. пр. Серія: Управління. 2015. Вип. 1.
25. Квітка С. А. Електронне врядування як інноваційний механізм взаємодії влади, бізнесу та громадянського суспільства: зарубіжний досвід та передумови розвитку в Україні // Аспекти публічного управління. 2015. № 9. С. 26-34.
26. Колесникова К. О. Співвідношення державного управління та публічного адміністрування у процесі суспільної трансформації // Публічне управління: теорія та практика. 2013. Вип. 3. С. 41-45.
27. Колесніченко І. М. Розвиток електронного врядування в Україні: інституціональний аспект // Бізнес Інформ. 2014. № 3. С. 52-57.
28. Колосовська І. І. Формування ефективної моделі партнерства інститутів публічної влади та громадянського суспільства. Ефективність державного управління. 2015. Вип. 45. С. 161-166.
29. Лапутіна Ю.А. Стратегічні комунікації у секторі безпеки: сучасний стан правового регулювання та перспективи удосконалення // Інформаційна безпека людини, суспільства, держави. 2017. № 1. С. 29-33.
30. Лашкіна М. Г. Нові підходи до комунікації в публічному просторі державного управління. Публічне управління: теорія та практика. 2013. Вип. 1. С. 10-18.
31. Литвинова Л. В., Збираник Ю. В. Теоретичні аспекти розвитку комунікації у органах публічної влади в Україні. Державне управління: теорія та практика. 2015. № 2. С. 4-11.
32. Моїсеева Н.І. Стан вивчення комунікаційного процесу в структурі соціально-комунікаційного знання. Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2013. №4. С.60-64.

33. Нестерович В. Ф. Принципи відкритості та прозорості в діяльності органів державної влади як передумова утвердження демократії участі. Філософські та методологічні проблеми права. 2016. № 2. С. 67-77.
34. Пахнін М. Л. Інституційне забезпечення державної комунікативної політики: міжнародний досвід. Проблеми і перспективи розвитку підприємництва. 2017. № 4. С. 75-81.
35. Подорван А. Ф. Принцип зворотного зв'язку як основа комунікацій органів державної влади з громадськістю. Проблеми і перспективи економіки та управління. 2015. № 2. С. 291-297.
36. Поліщук І.О., Лур'є В.К. Електронне урядування в Україні: проблеми та перспективи. Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». 2016. № 3. С. 229-230.
37. Радченко О., Бухтатий О. Моделювання державної комунікативної політики в умовах сучасної України. Публічне управління: теорія та практика. 2014. Вип. 3. С. 80-91.
38. Рачинська А.О. Комунікативне партнерство як механізм оптимізації комунікативної взаємодії у сфері публічного управління. Державне управління та місцеве самоврядування. Збірник наукових праць. 2020. Вип. 2 (45). С.135-145.
39. Рашковська О. В. Вплив громадянської комунікації на демократизацію системи державного управління України. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2016. № 4.
40. Розвиток взаємодії держави і громадянського суспільства в контексті впровадження європейських принципів належного врядування : зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф. (12 грудня 2012 р., м. Київ) / упоряд. В. М. Яблонський, О.А. Корнієвський, П.Ф. Вознюк. Київ: НІСД, 2013. 504 с.
41. Романенко Є.О. Комунікативна взаємодія органів державної влади та громадськості: сутність та особливості налагодження / Державне управління та місцеве самоврядування. 2014. Вип. 2 (21). С. 190-199.
42. Романенко Є.О. Моделі комунікативної політики держави та інструментальне забезпечення взаємодії органів державної влади та

громадськості. Демократичне врядування. 2014. Вип. 14. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeVr_2014_14_11

43. Романенко Є.О. Публічна комунікація як засіб транспарентності державного управління. Збірник наукових праць Національної академії державного управління при Президентові України. 2014. Вип. 1. С. 15-26.

44. Рубан А.О. Сучасні інформаційні комунікації та їх вплив на масову політичну свідомість і здоров'я людини // Молодий вчений. 2017. № 9.1. С. 143-147.

45. Скалацький В. М. Концептуальні побудови та практичні моделі інформаційного суспільства // Гуманітарний часопис. 2012. № 4. С. 62–69.

46. Стратегічні пріоритети державно-цивільної комунікації : монографія / В.Н. Козаков, А.В. Рашковская, В.А. Ребкало, Е.А. Романенко, И.В. Чаплай. LAP Lambert Academic Publishing, 2017. 314 с.

47. Суспільство та влада: механізми взаємодії: навч.- метод. матеріали для слухачів дисципліни «Механізми взаємодії суспільства і влади» / А. М. Михненко, С. О. Кравченко, І. В. Пантелейчук та ін. Київ: НАДУ, 2013. 80 с.

48. Хлебнікова А.А. Комунікативний менеджмент як найважливіший компонент державного управління в умовах глобалізації: теоретико-методологічний контекст // Державне будівництво. 2013. № 1.

49. Чубукова О.Ю. Інтегровані маркетингові комунікації: актуальні питання теорії // Формування ринкових відносин в Україні. 2019. № 6. С. 62-72.

50. Шавкун І.Г., Дибчинська Я.С. Комунікація як ефективний інструмент забезпечення «доброго врядування» («good governance»). Менеджмент та підприємництво: тренди розвитку. 2017. Випуск 1 (01). С.35-44.

Київський національний торговельно-економічний університет
Кафедра публічного управління та адміністрування

РЕФЕРАТ ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

на тему:

«КОМУНІКАТИВНА ПОЛІТИКА В ОРГАНАХ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ»

Студентки 5 курсу, 3 групи,
спеціальності 074 «Публічне
управління та адміністрування»
спеціалізації «Публічне
управління та адміністрування»

Андрєвої
Вікторії
Володимирівни

(підпис студента)

Науковий керівник
канд. екон. наук,
доцент

Лазєбна
Ірина
Василівна

(підпис керівника)

Гарант освітньої програми
канд. екон. наук,
доцент

Головня Юлія
Ігорівна

(підпис гаранта)

Київ 2022

Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів,
висновків та пропозицій, списку використаних джерел (50 найменувань).

Основний зміст роботи викладено на 35 сторінках комп'ютерного тексту. Робота містить три рисунки.

Метою роботи є теоретичне обґрунтування та надання практичних рекомендацій щодо шляхів підвищення рівня комунікативної політики в державному управлінні.

Для досягнення поставленої у роботі мети необхідно виконати наступні завдання:

- дослідити комунікативну політику в системі державного управління;
- виявити особливості комунікативної взаємодії в органах державної влади;
- розглянути застосування зарубіжного досвіду налагодження комунікативної політики в органах державної влади;
- визначити шляхи підвищення рівня комунікативної політики в державному управлінні.

Об'єктом дослідження є процес комунікативної політики в органах державної влади.

Предметом дослідження є теоретико-методичні та практичні основи комунікативної політики в органах державної влади.

Методологічна основа дослідження. У роботі було використано три базових методи: інституційний метод, історичний метод і метод порівняльного аналізу.

Інституційний метод використовується на протязі всієї роботи і дозволяє розглядати органи державної влади як інститут, який здійснює політичну діяльність, приймає політичні рішення і здійснює політичні дії. Історичний метод використовується при розгляді витоків зв'язків з громадськістю, і політичної природи місцевого самоврядування. Метод порівняльного аналізу застосовується при виділенні особливостей зв'язків з громадськістю органів місцевої влади, в порівнянні з органами державної влади, комерційними організаціями. Застосовувані в роботі соціологічні методи, зокрема метод спостереження, метод експертної оцінки, дозволили забезпечити вивчення громадської думки щодо діяльності ОДВ.

У першому розділі проведено аналіз здійснення комунікативної політики в системі державного управління, у процесі якого зроблено висновок щодо особливостей комунікативної взаємодії органів державної влади з громадянським суспільством.

У другому розділі розглянуто проблеми удосконалення комунікативної політики в органах державної влади з урахуванням можливостей застосування закордонного досвіду. Зроблено висновок щодо шляхів підвищення рівня комунікативної політики в державному управлінні.

Практична цінність результатів дослідження полягає в тому, що результати дослідження ролі зв'язків з громадськістю ОДВ як суб'єкта політичного розвитку в сучасній Україні, є певним приростом знання з означеної проблематики. Висновки, зроблені в ході роботи, можуть стати теоретичною основою для подальших досліджень з даної тематики.

Анотація

У випускній кваліфікаційній роботі висвітлені дослідження удосконалення комунікативної політики в органах державної влади.

Проаналізовано та дано оцінку особливостей комунікативної взаємодії в органах державної влади. Визначено проблеми налагодження комунікативної взаємодії в органах державної влади. Надано рекомендації щодо шляхів підвищення рівня комунікативної політики в державному управлінні з урахуванням використання закордонного досвіду.

Ключові слова: комунікативна політика, електронне урядування, громадянське суспільство, органи державної влади, PR.

Abstract

The final qualification work covers research on improving communication policy in public authorities.

The peculiarities of communicative interaction in public authorities are analyzed and evaluated. Problems of establishing communicative interaction in public authorities are identified. Recommendations on ways to improve the level of communication policy in public administration, taking into account the use of foreign experience.

Key words: communication policy, e-government, civil society, public authorities, PR.

РЕЦЕНЗІЯ

на випускню кваліфікаційну роботу Андрєєвої Вікторії Володимирівни
на тему:

«Комунікативна політика в органах державної влади»,

виконаної на здобуття ОС «Бакалавр»

за спеціальністю 074 «Публічне управління та адміністрування»

у Київському національному торговельно-економічному університеті

Представлена на рецензію випускна кваліфікаційна робота носить актуальний характер, вирізняється своєчасністю, оскільки присвячена питанням комунікативної політики в органах державної влади, визначенню ролі зв'язків з громадськістю у взаємодії органів місцевого самоврядування та громадян в сучасному політичному розвитку України, представляється значимою і в теоретичному, і в прикладному аспекті.

У процесі аналізу автором використовувалися теоретичні методи дослідження, інституційний, історичний метод, метод порівняльного аналізу, синтезу, індукції та дедукції, графічні методи, які дали змогу отримати синтезоване уявлення про досліджуваний об'єкт і водночас наочно показати його складові.

Метою дослідження є визначення в сучасному політичному розвитку України ролі зв'язків з громадськістю як інструменту взаємодії ОДВ з населенням. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, переліку посилань на використані інформаційні джерела.

Перший розділ висвітлює аналіз здійснення комунікативної політики в системі державного управління, у процесі якого зроблено висновок щодо особливостей комунікативної взаємодії органів державної влади з громадянським суспільством.

У другому розділі визначено проблеми удосконалення комунікативної політики в органах державної влади з урахуванням можливостей застосування закордонного досвіду. Зроблено висновок щодо шляхів підвищення рівня комунікативної політики в державному управлінні.

Результати проведеного дослідження можуть бути використані для застосування механізму формування зв'язків з громадськістю органами державної влади в Україні.

Випускна кваліфікаційна робота відповідає вимогам, виконана у повному обсязі і заслуговує на позитивну оцінку, а її автор Андрєєва Вікторія Володимирівна на отримання кваліфікації бакалавра відповідно до обраної спеціальності.

Рецензент:

Кандидат наук з держ. управління,
доцент кафедри менеджменту
Навчально-наукового інституту
фінансів, банківської справи
Університету державної
фіскальної служби України

Г.І. Самоїлова

Завідувачу кафедри публічного
управління та адміністрування
Новіковій Н.Л.

Заява

я. Андриєва Вікторія Володимирівна

повідомляю, що за результатами проведення самостійної перевірки з використанням програмно-технічних засобів у наданій випускній кваліфікаційній роботі на тему: «Комунікативна політика в органах державної влади» не міститься елементів академічного плагіату. У випадках використання прямих запозичень з друкованих та електронних джерел, вказані відповідні посилання.

Робота для перевірки надається у друкованому та електронному варіантах.
Електронна версія моєї роботи ідентична з друкованою.

«24» січня 2022 року

(підпис)

Згола

Я, Андрєєва Вікторія Володимирівна

цим засвідчую, що є автором випускної кваліфікаційної роботи на тему:
"Комунікативна політика в органах державної влади" несучи повну відповідальність за достовірність, точність та повноту поданої у роботі інформації, жодна частина роботи не була скопійована, за винятком випадків, коли робиться належне підтвердження в присвоєнні. Я підтверджую, що у роботі не міститься державної таємниці або інформації для службового користування.

Цим засвідчую, що жодна частина цієї роботи не була опублікована мною раніше.

Я даю дозвіл на те, що моя робота буде направлена в інституційний депозитарій Київського національного торговельно-економічного університету і збережена в базі даних для майбутньої перевірки плагіату.

« 24 » січня 2022 року

ПідписАндрєєва В В

Прізвище, ініціали